

RAADSVOORSTEL

Van	: Burgemeester en Wethouders	Reg.nr.	: 5665208
Aan	: Gemeenteraad	Datum	: 23 januari 2018
Portefeuillehouder	: Wethouders W.J. Stegeman; M. Tigelaar		
B&W-vergadering	: 23-01-2018		
De Ronde	: 06-02-2018		
Agenda Het Besluit	:		
Vastgesteld besluit	:		

TITEL

Amersfoort CO₂-neutraal: uitvoeringsprogramma 2018 en de opgave voor 2030 in beeld.

BESLISPUNTEN

De raad besluit: :

1. Het uitvoeringsprogramma 2018 CO₂-neutrale stad vast te stellen:
Dit uitvoeringsprogramma bestaat uit:
 - Totstandkoming en uitvoering van de 033Samen Duurzaam Deals met partijen uit de stad
 - Het ontwikkelen van een strategie om bewoners en ondernemers (de “onderstroom”) handelingsperspectief te bieden om aan de slag te gaan.
2. De opgave verder uit te werken inclusief planning, organisatie en middelen en deze om te zetten in tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's.
3. Kennis te nemen van de in beeld gebrachte opgave naar een CO₂-neutrale stad in 2030.

AANLEIDING

De afgelopen jaren is uw raad in een aantal bijeenkomsten geïnformeerd over de voortgang in de aanpak van de CO₂-reductie. Daarbij is duidelijk geworden dat er veel initiatieven zijn in de stad maar dat het tempo niet hoog genoeg is om de afgesproken doelstelling CO₂-neutraal in 2030 te halen. Daarom heeft uw raad gevraagd om een plan van aanpak op te stellen voor versnelling van de CO₂-reductie, waarbij de gemeente meer regie moet nemen. Dit sluit ook aan bij de (inter)nationale ontwikkelingen om stevige afspraken te maken over CO₂-reductie, het uitbannen van aardgas en de rol die gemeentes daarin moeten spelen. Met een eenmalig budget voor 2017 zijn door adviesbureau Overmorgen in samenwerking met de gemeente de opgaven in beeld gebracht. In het document wordt aangegeven hoe versnelling kan worden aangebracht in de CO₂-reductie om de doelstelling van een CO₂-neutrale stad in 2030 te benaderen. Dit document vormt een van de twee hoofdsporen binnen het programma Duurzame Ontwikkeling. Samen met het plan van aanpak Circulaire Economie wordt binnen het programma gewerkt aan een energieneutrale en een afvalloze stad in 2030.

BEOOGD EFFECT

Het document ‘Amersfoort CO₂-neutraal’ maakt duidelijk wat er nodig is om zoveel mogelijk invulling te geven aan de doelstelling van een CO₂-neutrale stad in 2030. Het betreft een visie voor 2030 en geeft concrete maatregelen voor de korte termijn. Het brengt de opgaven in beeld voor te nemen maatregelen die leiden tot een bijdrage aan de doelstelling. Om het einddoel in 2030 zo dicht mogelijk te benaderen moeten deze nu in gang worden gezet. Het zijn opgaven, maatregelen en acties die zowel op de korte als

op de lange termijn effect hebben. In het uitvoeringsprogramma 2018 is te zien welke capaciteit en middelen hier voor nodig zijn.

Het uitvoeringsprogramma 2018:

De uitvoering kent twee hoofdlijnen.

1. Bovenstroom: de ‘grote stakeholders’ gaan aan de slag met de ‘grote’ opgaven. Zij faciliteren, coördineren en regisseren. Partijen van de bovenstroom zijn de gemeente, woningcorporaties, andere grote vastgoedbezitters, de netbeheerder en anderen..
2. Onderstroom: vanuit lokaal initiatief (individueel, buurten en in wijken) zijn er goede ideeën en projecten die het verdienen om een platform te krijgen waardoor ze beter, sneller en schaalbaar worden. De onderstroom bestaat uit bewoners, ondernemers en organisaties. Zij zijn de grote massa die nog moet gaan bewegen. De koplopers van duurzame wijkinitiatieven staan voor de uitdaging om hen in beweging te krijgen.

In 2018 richten we ons op de verdere uitwerking en uitvoering van de vier 033Samen Duurzaam Deals. Deze deals sluiten we met partijen uit de bovenstroom. De uitvoering ervan biedt tevens handelingsperspectief voor de onderstroom. Voor het creëren van bewustwording bij en het activeren van de onderstroom wordt in 2018 een strategie ontwikkeld.

033Samen Duurzaam Deal	Inzet gemeente	Inzet andere partijen
Duurzaam Verwarmd	<ul style="list-style-type: none"> - Initieert en stuurt het proces voor opstellen warmtevisie - Voert regie over de warmtetransitie in 2 pilotgebieden - Kansen voor eigen vastgoed worden benut - Verzorgt algemene community over noodzaak warmtetransitie - Overleg met Stedin over afstemming investeringen in warmtetransitie 	<ul style="list-style-type: none"> - Bijdragen aan opstellen warmtevisie - Gezamenlijk komen tot selectie van 2 pilotgebieden - Inzicht geven in elkaars opgaven en kansen - Gezamenlijke communicatie
Zon in Amersfoort	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoekt mogelijkheden stimulerend beleid (o.a. leges, omgevingsplannen en -vergunning) - Inventarisatie gemeentelijke daken om beschikbaar te stellen en aanbieden aan de stad - Geeft goede voorbeeld door zoveel mogelijk zonnepanelen op eigen daken 	<ul style="list-style-type: none"> - Gaan actief op zoek naar geschikte daken en enthousiasmeren dakeigenaren - Ontwikkelen een eenduidige propositie om dakeigenaren te overtuigen - Delen kennis en ervaringen actief op een te realiseren Dakenbank
Elektrische deelauto's	<ul style="list-style-type: none"> - Faciliteert elektrische deelauto's maximaal met beleidsvorming - Elektrische deelmobiliteit meenemen bij planontwikkeling en parkeernormering - Stimuleert verbonden partijen tot elektrificatie van het wagenpark (ook Light Electric Vehicles) 	<ul style="list-style-type: none"> - Opschaling en vermarkting van propositie aan bewoners van Amersfoort - Werken aan een goede laadinfrastructuur - Realisatie van snellaadstation - Duurzame wijkinitiatieven zorgen voor werving van bewoners
CO ₂ -neutrale bedrijventerreinen	<ul style="list-style-type: none"> - Zet aanjager verduurzaming bedrijventerreinen in 	<ul style="list-style-type: none"> - Bedrijventerreinen stellen Plan van Aanpak op - Benutten kansen collectieve zonne-energie
Bewustwording en activering onderstroom	<ul style="list-style-type: none"> - Ervaring opdoen met pilots - Uitwerken stadsbrede strategie 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren pilots - Input leveren voor stadsbrede strategie

Naast de extra inzet in de 033Samen Duurzaam Deals gaan we in 2018 door met de lopende projecten gericht op CO₂-reductie. Dit zijn onder andere het aanbieden van Nul-op-de-Meter renovaties en stapsgewijze energiebesparende maatregelen aan particuliere woningeigenaren door 033Energie. Daarnaast wordt vanuit het Energieloket allerhande voorlichting gegeven over energiebesparing. We maken ons sterk voor het opzetten van een regionaal energiefonds voor financiering van maatregelen door VvE's . Samen met de woningcorporaties Alliantie, Portaal en Omnia Wonen treffen we voorbereidingen voor een pilotwijk om van het aardgas af te gaan. Bij nieuwbouw en transformatie maken we met ontwikkelende partijen afspraken over aardgasloze (ver)nieuwbouw. In het kader van de Wet Milieubeheer worden, net als in 2017, energiecontroles uitgevoerd bij ca. 75 bedrijven.

ARGUMENTEN

1.1 Het uitvoeringsprogramma zet in op kansen die nu verzilverd kunnen en moeten gaan worden.

Bij de uitwerking van de transitiepaden is samen met stakeholders gekeken welke acties nodig zijn en nu al in gang kunnen worden gezet. Daaruit zijn de 033Samen Duurzaam Deals voortgekomen. Partijen vragen daarbij om ondersteunende inzet van de gemeente. Verder geven koplopers aan de gemeente nodig te hebben om bewustwording te creëren bij de massa om hen in beweging te brengen. Dit is opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2018. De Deals zijn op 29 november jl. gepitched, waarbij een oproep is gedaan aan partijen om aan te sluiten.

1.2 We ontwikkelen een handelingsstrategie om bewoners en ondernemers (de onderstroom) om concreet aan de slag te gaan en zo de inzet en energie vast te houden.

Aan de hand van de transitiepaden zijn de kansen per gebied in beeld gebracht. Hiermee zijn we onder de naam 'Operatie Uitstoot' de stad in gegaan. Tijdens negen gebiedsbijeenkomsten zijn de transitiepaden en kansen voorgelegd aan een selecte groep bewoners en ondernemers om te toetsen of dit aansluit bij de behoefte en beleving in de stad. De opbrengst is verwerkt in gebiedspaspoorten. Als rode draad worden de volgende punten meegegeven door de deelnemers aan de bijeenkomsten:

- Bewustwording van opgave creëren bij iedereen
- Financiering voor de te nemen maatregelen moeten beschikbaar komen
- Onafhankelijk advies: verduurzamingspakketten maken op basis van woning
- Grootschalige daken beschikbaar krijgen om collectieve energie op te wekken
- Stimuleren o.a. fietsgebruik en deelauto's
- Gemeente geeft met regierol richting aan de warmtetransitie

Bovengenoemde punten worden verder uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma 2019-2020. Met een aantal concrete acties wordt in 2018 gestart in de Samen Duurzaam Deals.

2.1. Met de opgave in beeld wordt duidelijk dat we zonder extra capaciteit en middelen niet in de buurt kunnen komen van de doelstelling CO₂-neutrale stad in 2030.

We hebben de ambitie om zoveel als mogelijk invulling te geven aan de doelstelling. We willen er alles aan doen om de CO₂-reductie te versnellen en zodoende op een zo laag mogelijke uitstoot in 2030 uit te komen.

2.2 Een programmaorganisatie geeft invulling aan structurele, langjarige samenwerking met de stad

Duidelijk is dat de energietransitie langjarig de hele stad gaat raken en dat hiervoor een integrale aanpak nodig is. Samenwerking met de stad is essentieel. Daarbij is het van belang flexibel en snel te kunnen schakelen omdat ontwikkelingen snel gaan. Hiervoor ligt een programmatische sturing voor de hand. Een programma kan de juiste mensen binden en kan onafhankelijke leiding geven aan te realiseren doelen. De gemeente kan hiermee de regierol nemen..

2.3 Benchmark laat zien dat Amersfoort zeer beperkte capaciteit en middelen beschikbaar heeft voor de energietransitie in vergelijking met andere gemeenten

In een aantal grote steden in de G32, waarvan Almere, Eindhoven, Leiden, Haarlem, Tilburg en Breda goede voorbeelden zijn, zijn omvangrijke programma's ontwikkeld om de duurzaamheidsambities te realiseren. Dit gaat om programma's van enkele tot tientallen FTE's en enkele miljoenen aan te besteden middelen.

2.4 We kiezen ervoor om de opgave uit te werken in tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's.

Op die manier kunnen we inspelen op nieuwe ontwikkelingen, kansen en mogelijkheden en werken we

3.1 Om de opgave in beeld te brengen zijn de drie transitiepaden warmte, elektriciteit en mobiliteit uitgewerkt.

Warmte

Ongeveer 40% van de CO₂-uitstoot is afkomstig van verwarming van huizen en andere gebouwen met aardgas. Dit aardgas moet worden vervangen door een duurzaam alternatief, zoals een collectief warmtenet, een individuele all-electric oplossing of hernieuwbaar gas. Alle huis- en vastgoedeigenaren krijgen te maken met deze transitie, die een forse investering vergt. Straten moeten open om nieuwe leidingen aan te leggen en oude gasleidingen weg te halen. Duidelijk is dat dit niet in 12 jaar tijd (tussen 2018 en 2030) voor de hele stad gerealiseerd kan worden. Bewoners vragen om duidelijkheid hoe en wanneer hun wijk van het aardgas af gaat. De gemeente zal hiervoor een visie gaan opstellen en met belanghebbenden in gesprek gaan om tot besluitvorming te komen.

Elektriciteit

Om de elektriciteitsvraag te verduurzamen is besparing de eerste opgave. Een besparing van 30% van het totale gebruik in de stad lijkt reëel doordat gebouwen worden geïsoleerd en apparaten en verlichting zuiniger worden. Naast deze besparing zal de elektriciteitsvraag juist ook toenemen omdat een verschuiving optreedt van het gebruik van fossiele brandstof naar elektrisch verwarmen, koken en rijden. Om duurzame elektriciteit op te wekken moeten alle geschikte daken worden vol gelegd met zonnepanelen, 50 hectare zonneveld worden gerealiseerd en 10 windmolens worden geplaatst¹⁾. Dan nog zal in 2030 slechts een derde van de benodigde elektriciteit duurzaam zijn opgewekt. Voor het overige deel moet nog een oplossing worden gevonden, dit kan mogelijk met innovatieve technieken zoals ultra-diepe geothermie en energie uit oppervlaktewater.

Mobiliteit

In de huidige situatie is ongeveer 40% van de CO₂-uitstoot afkomstig van verkeer en vervoer. De helft hiervan is gerelateerd aan vervoer over de snelwegen. Om tot een duurzaam mobiliteitssysteem te komen moet onnodig verplaatsingsgedrag met fossiele voertuigen worden voorkomen (bv. woon- en werk dicht bij elkaar), is verandering van mobiliteitsgedrag nodig (minder autogebruik op fossiele brandstof, meer OV en Light Electric Vehicles) en moet worden ingezet op verduurzaming van mobiliteit (elektrisch rijden of op waterstof). De gemeente kan dit onder meer bevorderen door (elektrische en of waterstof) deelauto's te faciliteren en een duurzame stadslogistiek te stimuleren.. CO₂-neutraal betekent dat in 2030 geen voertuig meer de stad in zou mogen dat fossiele brandstof verbruikt.

3.2 Het document 'Amersfoort CO₂-neutraal' laat zien dat we de rol van early adapter moeten aannemen om zoveel mogelijk invulling te geven aan de geformuleerde doelstelling.

We maken onderscheid in korte en lange termijn. Voor de korte termijn is een uitvoeringsprogramma opgesteld voor 2018, waarbij wordt uitgegaan van beschikbare capaciteit en middelen. Voor de lange termijn is in beeld gebracht welke capaciteit en middelen nodig zijn om zoveel mogelijk invulling te geven aan de doelstelling en op deze manier te versnellen en een sterke regierol te nemen in de energietransitie. Duidelijk is dat er structureel extra budget nodig is. Het gaat hierbij om een uitvoeringsbudget van 6 miljoen en extra 15 fte voor een programmaorganisatie (inclusief management, ondersteuning en uitvoeringsorganisatie). Daarnaast is er extra capaciteit nodig binnen de bestaande organisatie om het programma te kunnen ondersteunen en faciliteren.

1) Dit is het maximale aantal dat ruimtelijk kan worden ingepast

KANTTEKENINGEN

1.1 Ook al lijkt de doelstelling in 2030 praktisch niet haalbaar, we laten de ambitie niet los

Hoewel partijen in de stad hun vraagtekens zetten bij de haalbaarheid en dit ook in het document ‘Amersfoort CO₂-neutraal’ wordt onderschreven, wordt de doelstelling als grote uitdaging ervaren en zet het partijen op scherp.

1.2 In deze opgave zijn we voor een groot deel ook afhankelijk van anderen

Zo zijn we afhankelijk van de auto-industrie voor de transitie naar fossielvrij vervoer. Om te zorgen dat iedereen een auto kan rijden die geen CO₂-uitstoot moet de auto-industrie met betaalbare modellen komen voor alle klassen. Verder zijn we afhankelijk van het Rijk als het gaat om procesgeld en (wettelijke) instrumenten voor besluitvorming in de transitie naar aardgasvrije wijken. Op dit moment kan de gemeente bewoners niks opleggen.

1.3 CO₂-neutraliteit grijpt in op alle vlakken en raakt de stad als geheel.

Zo moet bij het stedenbouwkundig ontwerp worden ingezet op het minimaliseren van vervoersbewegingen (bv. wonen, winkelen, werken bij elkaar), minimaliseren van energievraag (compact bouwen) en ruimte voor duurzame energieopwekking. In een door de nieuwe omgevingswet verplicht op te stellen omgevingsvisie dienen hier de kaders voor te worden meegegeven.

1.4. Betrekken en activeren rest van de stad.

Tijdens de bijeenkomsten hebben we gesproken met een selectie groep bewoners en ondernemers. Deze zijn al betrokken bij het onderwerp en leveren graag hun bijdrage. De grote uitdaging zit hem in het betrekken en activeren van de rest van de stad. Verder is het belangrijk om de energie die nu bij koplopers aanwezig is vast te houden door aandacht en ondersteuning.

1.5 De gemeente heeft de aftrap gegeven van Operatie Uitstoot en input opgehaald in de wijken.

Dit heeft verwachtingen gewekt dat de gemeente nu vol gaat inzetten en allerhande initiatieven gaat ondersteunen. In 2018 is dit budgetair en qua capaciteit slechts beperkt mogelijk. Het risico bestaat dat betrokkenen teleurgesteld raken en afhaken. Door de beperkte beschikbare middelen in 2018 is dit risico niet te vermijden.

DUURZAAMHEID

Het document ‘Amersfoort CO₂-neutraal’ beschrijft de route naar een duurzame stad zonder fossiele brandstoffen en CO₂-uitstoot.

FINANCIËN

Het uitvoeringsprogramma 2018 wordt verricht met incidentele middelen zoals vastgelegd in de begroting 2018. Met betrekking tot de verdere invulling en uitvoering van de 033Samen Duurzaam Deals zullen diverse afdelingen binnen beschikbare capaciteit inzet leveren.

Kosten of opbrengsten in €	Dekking kosten in €	Dekking vastgelegd in
500.000 (incidenteel, 2018)	500.000 (incidenteel, 2018)	<i>Programma 10, duurzaamheid en innovatie</i>

Bij de begroting 2019-2022 ligt de wens, op basis van het document ‘Amersfoort CO₂-neutraal’, voor structureel budget voor de energietransitie. Het gaat hierbij om een indicatief bedrag van structureel €6 miljoen uitvoeringsbudget en een programmaorganisatie van 15 fte (inclusief management, ondersteuning en uitvoeringsorganisatie). Daarnaast zal er een vraag voorliggen voor extra capaciteit in de bestaande organisatie om het programma te kunnen ondersteunen en faciliteren. Hiervoor is géén structureel budget beschikbaar in de begroting 2018-2021. Besluitvorming hierover is voorbehouden aan de nieuwe Raad.

RISICOPARAGRAAF

Om versnelling aan te brengen in de CO₂-reductie en de doelstelling binnen handbereik te brengen moet er nog heel veel gebeuren. De nationale overheid heeft de lat voor CO₂-neutraliteit in 2050 gelegd. Amersfoort moet dus extra hard lopen om deze doelstelling al in 2030 zover mogelijk te gaan halen. En niet alleen de gemeente moet een tandje bijzetten, iedereen in de stad zal hieraan moeten bijdragen. Niet iedereen zal dat willen of kunnen. Er zullen financieringregelingen moeten komen waarbij bewoners woonlastenneutraal maatregelen kunnen nemen. In het nieuwe regeerakkoord wordt onder andere hierop ingezet maar de vraag is of landelijke ontwikkelingen snel genoeg gaan voor het Amersfoortse benodigde tempo. In ieder geval is het zaak om hier goed bij aangehaakt te zijn om optimaal gebruik te kunnen maken van landelijke subsidies en andere budgetten die beschikbaar komen.

COMMUNICATIEBOODSCHAP

Communicatie over de route naar een CO₂-neutrale stad vindt plaats onder de titel 'Operatie Uitstoot'. Voor de gebiedsbijeenkomsten hebben we hier al over gecommuniceerd via social media, stadsberichten en de gemeentelijke website (www.amersfoort.nl/operatieuitstoot). Op de website staat een animatie die op eenvoudige wijze inzicht geeft over de opgave. Deze communicatiemiddelen zullen we komende tijd blijven inzetten en verder ontwikkelen.

BETROKKEN PARTIJEN

Bij het opstellen van het Plan van Aanpak zijn ruim 250 inwoners van Amersfoort betrokken. Ongeveer 50 hiervan zijn ondernemer. Daarnaast zijn belangrijke stakeholders betrokken zoals de woningcorporaties, de netbeheerder, 033Energie, projectontwikkelaars, aanbieders van mobiliteitsconcepten etc.

VERVOLGSTAPPEN

Na vaststelling van dit plan van aanpak zal er samen met de stad een uitvoeringsprogramma 2019-2020 worden opgesteld waarin de opgaven die in het plan zijn benoemd (in hoofdstukken wat moet er gebeuren en actieprogramma) worden uitgewerkt. Per transitiepad wordt het programma met acties met bijbehorende planning, organisatie en middelen in beeld gebracht. We zullen uw raad in het najaar van 2018 hierover informeren.

Burgemeester en wethouders van Amersfoort,

de secretaris,

de burgemeester,

RAADSBESLUIT

Reg.nr.5665208

De raad van de gemeente Amersfoort;

op basis van het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 januari 2018, sector DIR/WW (nr.5665208);

b e s l u i t:

1. het uitvoeringsprogramma 2018 CO₂-neutrale stad vast te stellen:
dit uitvoeringsprogramma, gebaseerd op de nu beschikbare capaciteit en middelen, bestaat uit:
 - totstandkoming en uitvoering van de 033Samen Duurzaam Deals met partijen uit de stad;
 - het ontwikkelen van een strategie om bewoners en ondernemers (de “onderstroom”) handelingsperspectief te bieden om aan de slag te gaan;
2. de opgave verder uit te werken inclusief planning, organisatie en middelen en deze om te zetten in tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's;
3. kennis te nemen van de opgave naar een CO₂-neutrale stad in 2030.

Vastgesteld in de openbare vergadering van ...

de griffier

de voorzitter